

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

VAIDEOTSUS
avaliku teabe asjas nr 2.1.-3/18/33

Otsuse tegija	Andmekaitse Inspektsiooni vaneminspektor Helina-Aleksandra Lettens
Otsuse tegemise aeg ja koht	15.02.2018, Tallinnas
Vaide esitamise aeg	05.01.2018
Teabevaldaja	Sotsiaalkindlustusamet, address: Endla 8, 15092 Tallinn e-posti aadress: info@sotsiaalkindlustusamet.ee
Vaide esitaja	xxxxxxxxxxxxxxxxxx e-posti aadress: xxxxxxxxxxxxxxxxxxxx

RESOLUTSIOON:

Avaliku teabe seaduse (AvTS) § 45 lg 1 punkti 1 ning haldusmenetluse seaduse (HMS) § 85 punkti 4 alusel

otsustan:

- 1) **jätta vaie rahuldamata;**
- 2) **teha vaideotsus teatavaks vaide esitajale ja teabevaldajale.**

VAIDLUSTAMISVIIDE:

Vaide esitaja saab käesoleva otsuse vaidlustada 30 päeva jooksul, esitades halduskohtumenetluse seadustiku kohase kaebuse Tallinna Halduskohtusse. Vaideotsuse tühistamist saab nõuda üksnes koos teabevaldajalt teabe väljastamise nõudega, mis jäi vaideotsusega rahuldamata.

FAKTILISED ASJAOLUD:

Andmekaitse Inspektsioon sai xxxxxxxxxxxx vaide Sotsiaalkindlustusameti (SKA) tegevuse peale teabenõudele vastamisel. Vaide kohaselt esitas xxxxxxxxxxxx 23.12.2017 SKA-le teabenõude, milles palus väljastada xxxxxxxxxxxx eripensioni maksmise lõpetamise otsus või info selle kohta, milline on makstav summa, kui pensioni makstakse edasi või millisel alusel ja millal maksmine lõpetati.

Vaide kohaselt on SKA keeldunud kõnealuse teabenõude täitmisest.

VAIDE ESITAJA NÕUE JA PÕHJENDUSED:

1. *Vaidlustatava haldusakti või toimingu sisu:*
 - *Sotsiaalkindlustusameti (SKA) kirjaga 03.01.2018 nr 414 teatatud keeldumine teabenõuet/selgitustaotlust küsitud kujul täita.*

2. *Põhjused, miks vaide esitaja leiab, et haldusakt või toiming rikub tema õigusi:*
 1) *SKA väljendab vastuses õiget arusaamist, et küsitud kujul teabenõude täitmine panustaks vaid illustratiivsusele. Kuid antud juhul on illustratiivsusel 2 peamist eesmärki, mis olid ära*

toodud ka teabenõudes: ajakirjandusliku artikli kirjutamisel vajalik "illustreeriv" materjal ja seadusemuudatuse vajadust tõendav "kõva" tõend. Seega, kuigi vastus on kaudsete tõendite alusel ka muudviisi järeldatav, ei asenda mõttekonstruktsioonid mitte mingil tasemel otsesest tõendit. Võib ka öelda, et artikkel kirjutatakse niikuinii. ja seadusemuudatuse tekkimine ei ole sõltuvuses – kas vajadus tuvastatakse mõttekonstruktsiooni abil või kõvale "tõendile" tuginedes. Kuid kui artikli tarvis "kõva" tõendit ei väljastata, siis võib tekkida artiklis kuvand – et riigiametnikud on pigem riigireeturi teenistuses kui avalike huvide teenistuses. Mis ei ole see, mis peaks olema.

2) SKA väidab, et teabenõude aluseks märgitud IKS § 11 lg 2 ei ole sobilik alus andmete nõudmisel. Vaide esitaja niisuguse tõlgendusega ei nõustu. IKS § 11 lg 2 ei kirjuta ette andmete andmist või keeldumist teabenõude alusel, vaid sätestab vajaduse läbi viia kaalutlus avaliku ajakirjandusliku huvi ja ja andmesubjekti subjektiivsete õiguste vahel. Kui avalik huvi on suurem, siis vastavad isikuandmed tuleb väljastada ka teabenõude alusel ja olukorras, kus need andmed võivad kuuluda AK-tasemel kaitstud andme-kogu andmestikku.

3) Eelmises punktis nimetatud kaalutluse oleks pidanud läbi viima ka SKA, paraku ei nähtu kirjast niisugust tegevust. Konkreetsel juhtumil oleks olnud vajalik teha kaalutlusotsus – kas kõrgeima võimaliku-karistumääraga kriminaalkuriteo toimepanemine kaalub üles teo toimepannud isiku suhtes küsitud isikuandmete kaitse vajaduse. Ja kui ei kaalu, kuskohal jookseb siis piir – millisest teost alates avalik huvi oleks suurem kui teo toimepanija isikuandmete kaitse vajadus. On ka teada, et teo toimepannud isik on teo ise avalikult välisriigi meedias üles tunnistanud ja alaliselt välismaale ära sõitnud (põgenenud).

4) SKA nimetab andmete mitteväljastamise endapoolse õigusliku alusena, et need on VV 01.12.2016 määrusega nr 137 tunnistatud AK-ks AvTS § 35 lg 1 punkti 11 (teave, mis sisaldab delikaatseid isikuandmeid) ja punkti 12 (teave, mis sisaldab eraelu puutumatus oluliselt kahjustavaid andmeid) alusel. Sellist motiveeringut ei saa lugeda asjakohaseks, kuna teabenõudes küsitud dokument isegi ei sisalda delikaatseid isikuandmeid (seega antud juhul AvTS § 35 lg 1 punkt 11 alusena langeb ära). Seega SKA-l tuleks sisemiselt teha käesoleva punkti alapunktides 1), 2) ja 3) viidatud motiveeritud otsustused ja teabenõue täita. Vaide esitaja veendunud arusaam on, et arvestades toimepandud kuriteo raskusastet ja ühiskonnaohtlikkust (ja ka selle korduvat varasemat meedias kajastatust, samuti avalikku huvi seadusandluse turvalisuse vastu), pole kahtlustki vajaduses teabenõue täita küsitud kujul ja mahus.

3. Vaide esitaja selgelt väljendatud nõue:

- Teha teabevaldajale ettekirjutus teabenõue/selgitustaoitus täita küsitud kujul.

4. Vaide esitaja kinnitus selle kohta, et vaieldavas asjas ei ole jõustunud kohtuotsust ega toimu kohtumenetlust:

- Kinnitan, et ei ole kohtuotsust või -menetlust.

TEABEVALDAJA PÕHJENDUSED:

SKA on oma vastuskirjas muuhulgas märkinud, et sõltumata sellest, kas pensioni maksmise lõpetamise otsus on olemas või mitte, on kogu pensionite maksmisega seotud info juurdepääsupiiranguga teave AvTS § 35 lg 1 p 12 alusel.

Lisaks on SKA inspeksioonile selgitanud järgmist. IKS § 1 järgi on seaduse eesmärk kaitsta isikuandmete töötlemisel füüsilise isiku põhiõigusi ja -vabadusi, eelkõige õigust eraelu puutumatusse. Sama § sätestab eraelu puutumatus tagamiseks mõeldud isikuandmete töötlemise tingimused ja korra. IKS § 10 on toodud välja kaks põhilist alust, mille järgi on töötlemine lubatud, so kas andmesubjekti nõusolek või haldusorgani puhul seaduslik alus avaliku ülesande täitmisel.

Igasugune avalike ülesannete täitmisel saadud või loodud teave on avalik teave AvTS § 3 lõike 1 mõistes, kuid avalik teave ei kuulu mitte alati avalikustamisele kõikidele, kuna seadusandja on ette näinud õiguse ja kohustuse kehtestada teatud juhtudel teabele juurdepääsupiirangud, kusjuures AvTS § 35 lõike 1 kohaselt on punktides 1-19 nimetatud teabe tunnistamine asutusesiseseks kasutamiseks teabevaldaja jaoks kohustuslik.

Sotsiaalkaitse infosüsteemi põhimääruse § 19 lg 1 sätestab, et andmekogu andmetele võimaldatakse juurdepääs kooskõlas avaliku teabe seadusega ja isikuandmete kaitse

seadusega. Sama paragrahvi lõike 2 kohaselt määratakse infosüsteemi kantavad andmed piiratud juurdepääsuga teabeks avaliku teabe seaduse § 35 lõike 1 punktide 11 ja 12 alusel, seega on Sotsiaalkaitse infosüsteemis isikustatud kujul olevad andmed juurdepääsupiiranguga.

Kuna Sotsiaalkaitse infosüsteemis olevad andmed on juurdepääsupiiranguga, siis isikustatud andmete saamiseks peab olema teabenõudjal seadusest tulenev alus. Kui seadusest tulenevat alust andmete väljastamiseks ei ole, siis isikustatud andmete väljastamine ei ole lubatud.

Antud juhul esitas teabenõudja alusena IKS § 11 lg 2, kuid nimetatud säte käsitleb juba ajakirjanduse või muu andmevaldaja valduses olevate andmete avalikustamist, mistõttu ei sobi SKA poolt teabenõudjale andmete väljastamise aluseks. Ka vihje ajakirjanduses avaldatule infole ei ole piisavaks põhjuseks isikuandmete väljastamiseks, kuna ka juba avalikustatud isikuandmete taasavalikustamiseks peab olema õiguslik alus (Riigikohutu seisukoht asjas nr 3-3-1-3-12). Sellele on AKI viidanud ka eelmises sama teabenõudja SKA tegevuse peale esitatud vaide otsuses nr 2.1 -3/17/35.

Ka teabenõudja poolt alustena esitatud AvTS § 28 lg 1 p 30 ja 31, mis käsitleb asutuse kohustust andmeid avalikustada ja AvTS § 36 lg 1 punktid 5 ja 9, mis käsitlevad teabevaldaja töö või tööedukuse aruannete ning ülesannete täitmise kvaliteedi ja juhtimisvigade kohta käivate andmete ning eelarveandmete asutusesiseseks kasutamiseks tunnistamise keeldu, ei saa kasutada isikuandmete väljastamise aluseks, kuna isikustatud andmed pensionide ja hüvitiste hulka ei kuulu kindlasti kõikidele avaldamiseks kuuluvate andmete hulka. Vastupidi, teabevaldaja on need kohustatud tunnistama asutusesiseseks kasutamiseks kuuluvaks teabeks vastavalt eelpoolnimetatud AvTS § 35 lg 1 p 11 ja p 12 alusel.

Samuti ei ole andmesubjekti pensioni saamise või mitte saamise näol tegemist teabega AvTS § 36 lg 1 p 5 ja p 9 mõistes. AvTS § 3 lg 8 sätestab, et üldiseks kasutamiseks võib anda sellise osa teabest, mille üldiseks kasutamiseks andmine ei kahjusta oluliselt isiku eraelu puutumatus, kuid seda ei saa aluseks võtta ükskõik missuguse andmesubjekti eraelu puudutavate isikuandmete avalikustamisel. Antud juhul SKA kliendina ei eristu xxxxxxxxxxxx teistest klientidest sõltumata sellest, et tema kohta on teatud andmed avaldatud ajakirjanduses. Tema puhul ei ole tegemist avaliku elu tegelasega, kes ise oma tegevusega ennast avalikkusele näitab ja avalikkuse tähelepanust huvitatud oleks.

SKA kohtleb oma kõiki kliente võrdselt, kaitstes võrdselt kõikide klientide andmeid ja väljastab isikuandmeid ainult sel juhul, kui teabenõudja õigused neid andmeid saada ja töödelda on selgelt seadusega sätestatud. Teabele juurdepääsu võimaldamise üle otsustamisel seame alati esikohale isiku eraelu puutumatus AvTS § 4 lõige 3 järgi. Antud juhul fakt, et andmesubjekti näol on tegemist riigireeturiga, ei anna automaatselt mitte kellelegi õigust SKA-st tema andmeid ilma seadusliku aluseta saada.

Konkreetsel juhul soovitakse xxxxxxxxxxxx isikuandmeid avalikustada ajakirjanduses illustratiivsel eesmärgil, et juhtida avalikkuse tähelepanu sellele, kas kehtiv seadusandlus praktikas tagab eelarvevahendite kasutamise lõpetamise xxxxxxxxxxxx toime pannud isikute suhtes või vajab muutmist. Sellisel eesmärgil isikuandmete kasutamine ei lähe kokku isikuandmete kasutamise eesmärgikohasuse ja minimaalsuse põhimõtetega IKS § 6 p 2 ja p 3 mõistes.

Teabenõudes kirjeldatud eesmärgi saavutamiseks piisab teabenõudjal täielikult ka SKA poolt saadetud vastusest teabenõudele, milles oli välja toodud nii olemas olevad pensionide maksamise peatamise võimalused, kui ka asjaolu, et kehtiva seadusandluse järgi konkreetset seaduslikku alust pensioni lõpetamiseks konkreetsetl xxxxxxxxxxxx toime pannud isikute puhul ei ole.

Esitasime vastuses teabenõudjale mitmed alused, mida saame kasutada pensioni maksamise peatamisel ja mis on seadusandluse analüüsimiseks või avalikkuse huvi silmas pidades tunduvalt ülevaatlikum, kui ühe konkreetse isiku pensioni peatamise otsuse avaldamine. Oleme seisukohal, et teabenõudja poolt soovitud isikuandmete väljastamisega kaasnev xxxxxxxxxxxx eraelu privaatsuse riive ei ole kooskõlas AvTS § 4 lõige 3 –ga, mis kohustab teabevaldajat tagama teabele juurdepääsu võimaldamisel eraelu puutumatus.

Kui teabenõudja poolt küsitud teabe suhtes kehtivad juurdepääsupiirangud ja teabenõudjal ei ole taotletavale teabele juurdepääsuõigust, on teabevaldaja kohustatud keelduma teabenõude

täitmisest. Eeltoodust tulenevalt keeldusime tuginedes AvTS § 23 lg 1 p 1 teabenõude täitmisest xxxxxxxxxxx isikuandmeid sisaldavas osas.

ANDMEKAITSE INSPEKTSIOONI PÕHJENDUSED:

Tulenevalt AvTS § 3 lõikest 3 on avalik teave mis tahes viisil ja mis tahes teabekandjale jäädvustatud ja dokumenteeritud teave, mis on saadud või loodud seaduses või selle alusel antud õigusaktides sätestatud avalikke ülesandeid täites. Vastavalt AvTS § 9 lõikele 1 on teabevaldaja kohustatud võimaldama juurdepääsu tema valdusesolevale teabele seaduses sätestatud korras.

Vaide esitaja poolt soovitud teave on sotsiaalkaitse infosüsteemis, mille põhimääruse § 19 lõike 1 kohaselt võimaldatakse andmekogu andmetele juurdepääs kooskõlas avaliku teabe seadusega ja isikuandmete kaitse seadusega. Sama paragrahvi lõige 2 ütleb, et infosüsteemi kantavad andmed määratakse piiratud juurdepääsuga teabeks AvTS § 35 lõike 1 punktide 11 ja 12 alusel.

Kuna sotsiaalkaitse infosüsteemis olevad andmed on juurdepääsupiiranguga (olenemata sellest kas piirangu aluseks on AvTS § 35 lg 1 punkt 11 või 12), siis isikustatud andmete saamiseks peab olema seadusest tulenev alus (AvTS § 14 lg 2). Kui seadusest tulenevat alust andmete saamiseks ei ole, siis ei ole lubatud andmeid väljastada ei isikustatud kujul ega ka kujul, mis võimaldab isikut tuvastada.

Vaide esitaja leiab, et antud juhul tuleb xxxxxxxxxxx puudutavad isikuandmed väljastada isikuandmete kaitse seaduse § 11 lõike 2 alusel. Selgitan, et ei ajakirjanikel ega ka muudel isikutel ei ole õigust nõuda juurdepääsupiiranguga teavet isikuandmete kaitse seaduse § 11 lõike 2 alusel. Nimetatud sätte alusel võib meedias andmeid avalikustada, kuid mitte teabevaldajalt nõuda (ajakirjanikel ei ole teabe saamisel suuremaid õigusi kui teistel). Kui meedia või muu isiku valduses on isikuandmeid sisaldav teave, tuleb enne andmete avalikustamist hinnata, kas nende andmete vastu on ülekaaluks avalik huvi, kas avalikustamine on kooskõlas ajakirjanduseetika põhimõtetega ja kas selliste andmete avalikustamine võib kahjustada ülemääraselt isikute õigusi. Ehk siis eelnimetatud sätte puudutab juba isiku valduses oleva teabe meedias avalikustamist.

Samuti märgib vaide esitaja, et SKA oleks pidanud läbi viima kaalutluse avaliku ajakirjandusliku huvi ja andmesubjekti subjektiivsete õiguste vahel. Selgitan, et kui küsitakse kolmandate isikute kohta käivaid juurdepääsupiiranguga isikuandmeid, siis peab teabevaldaja hindama üksnes seda, kas teabenõudjal on taotletavale teabele juurdepääsuõigus, ehk seadusest tulenev alus. Antud juhul on SKA seda ka teinud ning leidnud, et isikuandmete kaitse seaduse § 11 lõige 2 ei ole pädev alus juurdepääsupiiranguga isikuandmete nõudmiseks.

Samuti peab teabevaldaja enne andmete väljastamist hindama, kas teabenõudja poolt soovitud teavet on võimalik väljastada isikustamata kujul. Kui isik on tuvastatav ka siis, kui teabe väljastamisel tema isikuandmed kinni katta, on tegemist siiski isikuandmete töötlemisega, mis saab toimuda üksnes seaduse alusel või isiku nõusolekul. Antud juhul oleks isik ilmselgelt tuvastatav, kuna vaide esitaja küsib informatsiooni konkreetse isiku kohta.

Leian, et SKA on õiguspäraselt keeldunud teabenõude täitmisest, kuna taotletava teabe suhtes kehtivad juurdepääsupiirangud ning teabenõudjal ei ole taotletavale teabele juurdepääsuõigust.

/allkirjastatud digitaalselt/

Helina-Aleksandra Lettens
vaneminspektor
peadirektori volitusel